

บทที่ 4

สภาพทั่วไปและผลการประกอบการของสหกรณ์และโรงสีข้าวของ สหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือของประเทศไทย

สภาพโดยทั่วไปและผลการประกอบการของสหกรณ์และโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือของประเทศไทยส่วนนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การทำ Focus Group กับบุคลากรของสหกรณ์ และงบกำไรขาดทุนของโรงสีข้าวแต่ละสหกรณ์ในปี 2540 ถึง 2544 โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ 1) สภาพทั่วไปของโรงสีข้าวสหกรณ์การเกษตร และ 2) ผลประกอบการของสหกรณ์และโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตร ซึ่งการนำเสนอจะแสดงให้เห็นถึงสภาพโดยทั่วไปและผลการประกอบการ โดยรวมของโรงสีข้าวสหกรณ์ทั้งภาคเหนือ และแยกย่อยออกเป็นภาคเหนือตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง ดังนี้

4.1 สภาพโดยทั่วไปของโรงสีข้าวของสหกรณ์

4.1.1 กำลังการผลิตและประเภทเครื่องจักรสีข้าว

1) กำลังการผลิตและประเภทเครื่องจักรสีข้าวของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือ

โรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรและชุมนุมสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือของประเทศไทยส่วนใหญ่มีเครื่องจักรสีข้าวเพียงโรงสีละเครื่องเท่านั้น และจากการสำรวจมีโรงสีข้าวของสหกรณ์เพียง 2 แห่งเท่านั้นที่มีเครื่องจักรสีข้าว 2 เครื่อง โดยมีกำลังการผลิตทั้งหมดโดยเฉลี่ย 44.70 ตันต่อวัน

ประเภทของเครื่องจักรสีข้าวส่วนใหญ่เป็นเครื่องจักรประเภทมอเตอร์ไฟฟ้า ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 42.86 ของจำนวนเครื่องจักรสีข้าวทั้งหมด โดยเครื่องจักรสีข้าวที่เหลือเป็นประเภทเครื่องจักรไอน้ำ เครื่องยนต์ดีเซล และเครื่องจักรอัดโนมิตี ตามลำดับ (ดังตาราง 4.1)

ตาราง 4.1 จำนวน กำลังการผลิต และประเภทเครื่องจักรสีข้าว

จำนวน กำลังการผลิต และประเภทเครื่องจักรสีข้าว	ที่ตั้งของสหกรณ์		
	ภาคเหนือ ตอนบน	ภาคเหนือ ตอนล่าง	ภาคเหนือ
กำลังการผลิตของเครื่องจักรสีข้าวทั้งหมด โดยเฉลี่ย (ตันต่อตัน)	35.26	41.23	44.70
ประเภทเครื่องจักรสีข้าว (คิดเป็นร้อยละ)			
- มอเตอร์ไฟฟ้า	55.56	33.33	42.86
- เครื่องจักรไอน้ำ	11.11	33.33	23.81
- เครื่องยนต์ดีเซล	22.22	25.00	23.81
- เครื่องจักรอัตโนมัติ	11.11	8.34	9.52
รวม	100.00	100.00	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

2) กำลังการผลิตและประเภทเครื่องจักรสีข้าวของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน

จากตาราง 4.1 โรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรและชุมชนสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือตอนบนมีกำลังการผลิตทั้งหมดโดยเฉลี่ย 35.26 ตันต่อวัน โดยส่วนใหญ่เป็นเครื่องจักรสีข้าวประเภทมอเตอร์ไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 55.56 ของจำนวนเครื่องจักรสีข้าวทั้งหมด โดยเครื่องสีข้าวที่เหลือเป็นประเภท เครื่องยนต์ดีเซล เครื่องจักรไอน้ำ และเครื่องจักรอัตโนมัติ ตามลำดับ

3) กำลังการผลิตและประเภทเครื่องจักรสีข้าวของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง

จากตาราง 4.1 โรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรและชุมชนสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือตอนล่างมีกำลังการผลิตทั้งหมดโดยเฉลี่ย 41.23 ตันต่อวัน โดยส่วนใหญ่เป็นเครื่องจักรสีข้าวประเภทมอเตอร์ไฟฟ้าและเครื่องจักรไอน้ำคิดเป็นร้อยละ 33.33 ของจำนวนเครื่องจักรสีข้าวทั้งหมด โดยเครื่องสีข้าวที่เหลือเป็นประเภท เครื่องยนต์ดีเซล และเครื่องจักรอัตโนมัติ ตามลำดับ

โดยสรุปแล้วกำลังการผลิตและประเภทเครื่องจักรสีข้าวของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือ พบว่า โรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่างมีกำลังการผลิตทั้งหมดโดยเฉลี่ยสูงกว่าโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน ในขณะที่ประเภทเครื่องจักรสีข้าว พบว่า ทั้งโรงสี

ข้าวของสหกรณ์ทั้งที่อยู่ในภาคเหนือตอนบนและตอนล่างต่างก็นิยมใช้เครื่องจักรสีข้าวประเภทมอเตอร์ไฟฟ้ามากที่สุด แต่ในกรณีของโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่างนอกจากจะนิยมใช้เครื่องจักรสีข้าวประเภทมอเตอร์ไฟฟ้าแล้วยังนิยมใช้เครื่องจักรสีข้าวประเภทไอน้ำอีกด้วย ดังนั้นเมื่อพิจารณาภาพรวมทางด้านของกำลังการผลิตและประเภทเครื่องจักรสีข้าวของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือทั้งหมดที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นผลมาจากกำลังการผลิตและประเภทเครื่องจักรสีข้าวของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่างเป็นสำคัญ

4.1.2 ระบบการซื้อข้าวเปลือก

1) ระบบการซื้อข้าวเปลือกของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือ

ก. การรับซื้อข้าวเปลือกในฤดูกลาง

แหล่งรับซื้อข้าวเปลือกในฤดูกลางของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือ พบว่า ร้อยละ 42.86 จากจำนวนโรงสีข้าวของสหกรณ์ทั้งหมด รับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกของ สหกรณ์ รองลงมาได้แก่ การรับซื้อจากชาวนาทั่วไป ผู้รวบรวมท้องถิ่น แหล่งอื่นๆ และจากการทำสัญญาไว้กับชาวนา ตามลำดับ โดยมีปริมาณข้าวเปลือกที่รับซื้อจากสมาชิกสูงที่สุดถึงร้อยละ 52.74 จากปริมาณข้าวเปลือกทั้งหมดที่มีการรับซื้อจากแหล่งต่างๆ (ดังตาราง 4.2)

ข. การรับซื้อข้าวเปลือกนอกฤดูกลาง

แหล่งรับซื้อข้าวเปลือกนอกฤดูกลางของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือ พบว่า มีโรงสีข้าวของสหกรณ์ที่รับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกของสหกรณ์และชาวนาทั่วไปในสัดส่วนเท่าๆ กัน คือ ร้อยละ 38.17 จากจำนวนโรงสีข้าวของสหกรณ์ทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ผู้รวบรวมท้องถิ่น และแหล่งอื่นๆ ตามลำดับ โดยมีปริมาณข้าวเปลือกที่รับซื้อจากชาวนาทั่วไปสูงที่สุดถึงร้อยละ 47.35 จากปริมาณข้าวเปลือกทั้งหมดที่มีการรับซื้อจากแหล่งต่างๆ (ดังตาราง 4.2)

ตาราง 4.2 แหล่งรับซื้อข้าวเปลือก

แหล่งรับซื้อข้าวเปลือก	ที่ตั้งของสหกรณ์					
	ภาคเหนือตอนบน		ภาคเหนือตอนล่าง		ภาคเหนือ	
	จำนวน สหกรณ์ (ร้อยละ)	ปริมาณ รับซื้อ (ร้อยละ)	จำนวน สหกรณ์ (ร้อยละ)	ปริมาณ รับซื้อ (ร้อยละ)	จำนวน สหกรณ์ (ร้อยละ)	ปริมาณ รับซื้อ (ร้อยละ)
ในฤดูกาล (พ.ย. – ม.ค.)						
รับซื้อจากชาวนาทั่วไป	25.00	15.00	40.91	48.64	33.00	34.47
ทำสัญญาไว้กับชาวนา	5.00	0.63	0.00	0.00	2.38	0.26
ผู้รวบรวมท้องถิ่น	20.00	14.13	9.09	8.18	14.29	10.68
สมาชิก	40.00	63.38	45.45	41.36	42.86	52.74
อื่นๆ	10.00	1.88	4.55	1.82	7.14	1.84
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
นอกฤดูกาล (มี.ค.-เม.ย.)						
รับซื้อจากชาวนาทั่วไป	38.46	31.11	38.89	55.75	38.71	47.35
ทำสัญญาไว้กับชาวนา	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ผู้รวบรวมท้องถิ่น	23.08	23.33	11.11	10.34	16.13	14.77
สมาชิก	30.77	43.33	44.44	31.61	38.71	35.61
อื่นๆ	7.69	2.22	5.56	2.30	6.45	2.27
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

2) ระบบการซื้อข้าวเปลือกของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน

ก. การรับซื้อข้าวเปลือกในฤดูกาล

จากตาราง 4.2 พบว่า ร้อยละ 40.00 จากจำนวนโรงสีข้าวของสหกรณ์ทั้งหมดในภาคเหนือตอนบน รับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกของสหกรณ์ รองลงมาได้แก่ การรับซื้อจากชาวนาทั่วไป ผู้รวบรวมท้องถิ่น แหล่งอื่นๆ และจากการทำสัญญาไว้กับชาวนา ตามลำดับ โดยมีปริมาณ

ข้าวเปลือกที่รับซื้อจากสมาชิกสูงที่สุดถึงร้อยละ 63.38 จากปริมาณข้าวเปลือกทั้งหมดที่มีการรับซื้อจากแหล่งต่างๆ

ข. การรับซื้อข้าวเปลือกนอกฤดูกาล

จากตาราง 4.2 พบว่า ร้อยละ 38.46 จากจำนวนโรงสีข้าวของสหกรณ์ทั้งหมดในภาคเหนือตอนบน รับซื้อข้าวเปลือกจากชาวนาทั่วไป รองลงมาได้แก่ สมาชิกของสหกรณ์ ผู้รวบรวมท้องถิ่น และแหล่งอื่นๆ ตามลำดับ โดยมีปริมาณข้าวเปลือกที่รับซื้อจากสมาชิกสูงที่สุดถึงร้อยละ 43.33 จากปริมาณข้าวเปลือกทั้งหมดที่มีการรับซื้อจากแหล่งต่างๆ

3) ระบบการซื้อข้าวเปลือกของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง

ก. การรับซื้อข้าวเปลือกในฤดูกาล

จากตาราง 4.2 พบว่า ร้อยละ 45.45 จากจำนวนโรงสีข้าวของสหกรณ์ทั้งหมดในภาคเหนือตอนล่าง รับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกของสหกรณ์ รองลงมาได้แก่ การรับซื้อจากชาวนาทั่วไป ผู้รวบรวมท้องถิ่น และแหล่งอื่นๆ ตามลำดับ โดยมีปริมาณข้าวเปลือกที่รับซื้อจากชาวนาทั่วไปสูงที่สุดถึงร้อยละ 48.64 จากปริมาณข้าวเปลือกทั้งหมดที่มีการรับซื้อจากแหล่งต่างๆ

ข. การรับซื้อข้าวเปลือกนอกฤดูกาล

จากตาราง 4.2 พบว่า ร้อยละ 44.44 จากจำนวนโรงสีข้าวของสหกรณ์ทั้งหมดในภาคเหนือตอนล่าง รับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกของสหกรณ์ รองลงมาได้แก่ ชาวนาทั่วไป ผู้รวบรวมท้องถิ่น และแหล่งอื่นๆ ตามลำดับ โดยมีปริมาณข้าวเปลือกที่รับซื้อจากชาวนาทั่วไปสูงที่สุดถึงร้อยละ 55.75 จากปริมาณข้าวเปลือกทั้งหมดที่มีการรับซื้อจากแหล่งต่างๆ

โดยสรุปแล้วโรงสีข้าวของสหกรณ์ทั้งที่อยู่ในภาคเหนือตอนบนและตอนล่างต่างก็มีแหล่งรับซื้อข้าวเปลือกในฤดูกาลส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของสหกรณ์ โดยโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบนมีปริมาณข้าวเปลือกที่รับซื้อส่วนใหญ่มาจากสมาชิกของสหกรณ์ แต่สำหรับโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่างมีปริมาณข้าวเปลือกที่รับซื้อส่วนใหญ่มาจากชาวนาทั่วไป และเมื่อทำการพิจารณาในภาพรวมของแหล่งรับซื้อข้าวเปลือกและปริมาณข้าวเปลือกที่รับซื้อของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือทั้งหมดนั้นพบว่า เป็นผลมาจากพฤติกรรมการรับซื้อข้าวเปลือกของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบนเป็นสำคัญ ในขณะที่การรับซื้อข้าวเปลือกนอกฤดูกาล พบว่าโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบนมีแหล่งรับซื้อข้าวเปลือกนอกฤดูกาลส่วนใหญ่เป็นชาวนาทั่วไป แต่มีปริมาณรับซื้อส่วนใหญ่มาจากสมาชิกของสหกรณ์ ในขณะที่โรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่างมีพฤติกรรมการรับซื้อข้าวเปลือกที่ตรงกันข้ามกัน คือ มีแหล่งรับซื้อส่วนใหญ่มาจากสมาชิกของสหกรณ์ ส่วนปริมาณรับซื้อส่วนใหญ่มาจากชาวนาทั่วไป และเมื่อพิจารณาใน

ภาพรวมทั้งภาคเหนือ พบว่า แหล่งรับซื้อข้าวของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือทั้งหมดได้รับอิทธิพลมาจากพฤติกรรมของโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน แต่สำหรับปริมาณข้าวเปลือกที่รับซื้อได้รับอิทธิพลมาจากพฤติกรรมของโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่างเป็นสำคัญ

4.1.3 แหล่งผู้รับซื้อข้าวสาร

1) แหล่งผู้รับซื้อข้าวสารของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือ

แหล่งรับซื้อข้าวสารในฤดูกาลของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือ พบว่า ร้อยละ 32.08 จากจำนวนโรงสีข้าวของสหกรณ์ทั้งหมด มีแหล่งรับซื้อข้าวสารโดยพ่อค้าปลีก รองลงมาได้แก่ พ่อค้าส่ง แหล่งอื่นๆ ตัวแทนจำหน่าย ผู้ส่งออก และรัฐบาล ตามลำดับ โดยพ่อค้าปลีกเป็นแหล่งที่มีปริมาณการรับซื้อข้าวสารสูงที่สุดถึงร้อยละ 28.24 จากปริมาณข้าวสารทั้งหมดที่มีการรับซื้อโดยแหล่งต่างๆ (ดังตาราง 4.3)

ตาราง 4.3 แหล่งรับซื้อข้าวสาร

แหล่งรับซื้อข้าวสาร	ที่ตั้งของสหกรณ์					
	ภาคเหนือตอนบน		ภาคเหนือตอนล่าง		ภาคเหนือ	
	จำนวนสหกรณ์ (ร้อยละ)	ปริมาณรับซื้อ (ร้อยละ)	จำนวนสหกรณ์ (ร้อยละ)	ปริมาณรับซื้อ (ร้อยละ)	จำนวนสหกรณ์ (ร้อยละ)	ปริมาณรับซื้อ (ร้อยละ)
ตัวแทนจำหน่าย	3.85	5.00	14.81	12.73	9.43	9.47
พ่อค้าส่ง	30.77	39.38	18.52	20.00	24.53	28.16
พ่อค้าปลีก	26.92	15.00	37.04	38.18	32.08	28.42
ผู้ส่งออก	15.38	15.63	0.00	0.00	7.55	6.58
รัฐบาล	7.69	6.25	3.70	0.91	5.66	3.16
อื่นๆ	15.38	18.75	25.93	28.18	20.75	24.12
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

2) แหล่งผู้รับซื้อข้าวสารของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน

จากตารางที่ 4.3 แหล่งรับซื้อข้าวสาร ในฤดูกาลของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน พบว่า ร้อยละ 30.77 จากจำนวนโรงสีข้าวของสหกรณ์ทั้งหมดในภาคเหนือตอนบน มีแหล่งรับซื้อข้าวสารโดยพ่อค้าส่ง รองลงมาได้แก่ พ่อค้าปลีก ผู้ส่งออก แหล่งอื่นๆ รัฐบาล และตัวแทนจำหน่าย ตามลำดับ โดยพ่อค้าส่งเป็นแหล่งที่มีปริมาณการรับซื้อข้าวสารสูงที่สุดถึงร้อยละ 39.38 จากปริมาณข้าวสารทั้งหมดที่มีการรับซื้อโดยแหล่งต่างๆ (ดังตาราง 4.3)

3) แหล่งผู้รับซื้อข้าวสารของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง

จากตารางที่ 4.3 แหล่งรับซื้อข้าวสาร ในฤดูกาลของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ร้อยละ 37.04 จากจำนวนโรงสีข้าวของสหกรณ์ทั้งหมดในภาคเหนือตอนล่าง มีแหล่งรับซื้อข้าวสารโดยพ่อค้าปลีก รองลงมาได้แก่ แหล่งอื่นๆ พ่อค้าส่ง ตัวแทนจำหน่าย และรัฐบาล ตามลำดับ โดยพ่อค้าปลีกเป็นแหล่งที่มีปริมาณการรับซื้อข้าวสารสูงที่สุดถึงร้อยละ 38.18 จากปริมาณข้าวสารทั้งหมดที่มีการรับซื้อโดยแหล่งต่างๆ (ดังตาราง 4.3)

โดยสรุปแล้วพบว่าโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบนและตอนล่างมีแหล่งรับซื้อข้าวสารที่แตกต่างกัน คือ แหล่งรับซื้อข้าวสารที่สำคัญของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน คือ พ่อค้าส่ง แต่สำหรับโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง คือ พ่อค้าปลีก และเมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่าพฤติกรรมกรรับซื้อข้าวสารของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่างมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรับซื้อข้าวสาร โดยรวมของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือทั้งหมดมากกว่าโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน

4.1.4 ประเภทของฉาง

1) ประเภทของฉางของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือ

ประเภทของฉางของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ฉางไม้ คอนกรีต และไซโล โดยพบว่า ฉางทั้งหมดที่มีใช้ในทุกๆ โรงสีข้าวของสหกรณ์ทุกแห่งในภาคเหนือ มีฉางไม้คิดเป็นร้อยละ 44.74 ของจำนวนฉางทั้งหมด และมีขนาดความจุเฉลี่ยเท่ากับ 963.16 ตันจากจำนวนฉางไม้ทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ฉางคอนกรีตซึ่งคิดเป็นร้อยละ 36.84 ของจำนวนฉางทั้งหมด และมีขนาดความจุเฉลี่ยเท่ากับ 936.84 ตันจากจำนวนฉางคอนกรีตทั้งหมด และสุดท้าย คือ ฉางที่เป็นไซโลคิดเป็นร้อยละ 18.42 ของจำนวนฉางทั้งหมด และมีความจุเฉลี่ยเท่ากับ 197.37 ตันจากจำนวนไซโลทั้งหมด (ดังตาราง 4.4)

ตาราง 4.4 ประเภทของฉาง และความจุของฉางเก็บรักษาข้าว

ประเภทและ ความจุของฉาง	ที่ตั้งของสหกรณ์		
	ภาคเหนือตอนบน	ภาคเหนือตอนล่าง	ภาคเหนือ
ประเภทฉาง (ร้อยละ)			
- ฉางไม้	38.10	52.94	44.74
- ฉางคอนกรีต	33.33	41.18	36.84
- ฉางไซโล	28.57	5.88	18.42
รวม	100.00	100.00	100.00
ความจุเฉลี่ย (ตัน)			
- ฉางไม้	1,087.50	872.73	963.16
- ฉางคอนกรีต	1,375.00	618.18	936.84
- ฉางไซโล	343.75	90.91	197.37

ที่มา : จากการสำรวจ

2) ประเภทของฉางของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน

จากตาราง 4.4 พบว่า ฉางทั้งหมดที่มีใช้ในหลายๆ โรงสีข้าวของสหกรณ์ทุกแห่ง ในภาคเหนือตอนบน มีฉางไม้คิดเป็นร้อยละ 38.10 ของจำนวนฉางทั้งหมด และมีขนาดความจุเฉลี่ยเท่ากับ 1,087.50 ตันจากจำนวนความจุของฉางไม้ทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ฉางคอนกรีตซึ่งคิดเป็นร้อยละ 33.33 ของจำนวนฉางทั้งหมด และมีขนาดความจุเฉลี่ยเท่ากับ 1,375.00 ตันจากจำนวนความจุของฉางคอนกรีตทั้งหมด และสุดท้าย คือ ฉางที่เป็น ไซโลคิดเป็นร้อยละ 28.57 ของจำนวนฉางทั้งหมด และมีความจุเฉลี่ยเท่ากับ 343.75 ตันจากจำนวนความจุของไซโลทั้งหมด

3) ประเภทของฉางของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง

จากตาราง 4.4 พบว่า ฉางทั้งหมดที่มีใช้ในหลายๆ โรงสีข้าวของสหกรณ์ทุกแห่ง ในภาคเหนือตอนล่าง มีฉางไม้คิดเป็นร้อยละ 52.94 ของจำนวนฉางทั้งหมด และมีขนาดความจุเฉลี่ยเท่ากับ 872.73 ตันจากจำนวนความจุของฉางไม้ทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ฉางคอนกรีตซึ่งคิดเป็นร้อยละ 41.18 ของจำนวนฉางทั้งหมด และมีขนาดความจุเฉลี่ยเท่ากับ 618.18 ตันจากจำนวนความจุของฉางคอนกรีตทั้งหมด และสุดท้าย คือ ฉางที่เป็น ไซโลคิดเป็นร้อยละ 5.88 ของจำนวนฉางทั้งหมด และมีความจุเฉลี่ยเท่ากับ 90.91 ตันจากจำนวนความจุของไซโลทั้งหมด

โดยสรุปแล้วพบว่าทั้งโรงสีข้าวของสหกรณ์ทั้งภาคเหนือตอนบนและตอนล่างต่าง นิยมใช้ฉางไม้ในการเก็บรักษาข้าวเปลือกและข้าวสารมากที่สุด ดังนั้นเมื่อพิจารณาในภาพรวมของ ทั้งภาคเหนือจึงพบว่าฉางไม้เป็นที่นิยมใช้ของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือทั้งหมดมากที่สุด

4.2 ผลประกอบการของสหกรณ์และโรงสีข้าวของสหกรณ์

4.2.1 แนวโน้มผลประกอบการของสหกรณ์และโรงสีข้าวของสหกรณ์

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์แนวโน้มผลประกอบการของสหกรณ์ในหัวข้อนี้ ก็เพื่อดู แนวโน้มหรือทิศทางของรายการต่างๆ ที่ปรากฏในงบการเงินว่ามีแนวโน้มสูงขึ้น หรือแนวโน้มลดลง หรือคงอยู่ในลักษณะเดิมไม่เปลี่ยนแปลง โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงินของสหกรณ์และโรงสีข้าวของสหกรณ์ตั้งแต่ปี 2540 ถึง 2544 ต่อเนื่องกัน

1) แนวโน้มผลการประกอบการของสหกรณ์และโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือ

ก. แนวโน้มของสินทรัพย์ของสหกรณ์

(1) แนวโน้มของสินทรัพย์หมุนเวียน โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.35 เมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์หมุนเวียนในปี 2540

(2) แนวโน้มของสินทรัพย์ถาวร โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 2.64 เมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์ถาวรในปี 2540

(3) แนวโน้มของสินทรัพย์อื่น โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 17.40 เมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์อื่นในปี 2540

(4) แนวโน้มของสินทรัพย์รวม โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.52 เมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์รวมในปี 2540

โดยสรุป สินทรัพย์หมุนเวียนของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่มากกว่าการลดลงของสินทรัพย์ถาวร และสินทรัพย์อื่น จึงมีผลทำให้สินทรัพย์ทั้งหมดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าสินทรัพย์ทั้งหมดของสหกรณ์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนั้นส่วนหนึ่งมาจากการที่สหกรณ์มีหนี้สินเพิ่มขึ้นดังในหัวข้อที่จะอธิบายต่อไป

ข. แนวโน้มของหนี้สินของสหกรณ์

(1) แนวโน้มของหนี้สินหมุนเวียน โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 20.75 เมื่อเปรียบเทียบกับหนี้สินหมุนเวียนในปี 2540

(2) แนวโน้มของหนี้สินระยะยาวโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 20.51 เมื่อเปรียบเทียบกับหนี้สินระยะยาวในปี 2540

(3) แนวโน้มของหนี้สินรวมโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.23 เมื่อเปรียบเทียบกับหนี้สินรวมในปี 2540

ค. แนวโน้มของทุนของสหกรณ์

แนวโน้มของทุนโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 10.68 เมื่อเปรียบเทียบกับทุนในปี 2540

โดยสรุปแล้ว หนี้สินหมุนเวียนของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่หนี้สินระยะยาวมีแนวโน้มลดลง ดังนั้นการที่หนี้สินรวมเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่จึงเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของหนี้สินหมุนเวียนเป็นสำคัญ (ดังตาราง 4.5)

ง. แนวโน้มของรายได้ของโรงสีข้าวของสหกรณ์

แนวโน้มของรายได้โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.23 เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ในปี 2540

จ. แนวโน้มของต้นทุนขายของโรงสีข้าวของสหกรณ์

แนวโน้มของต้นทุนขายโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.40 เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนขายในปี 2540

ฉ. แนวโน้มของกำไรขั้นต้นของโรงสีข้าวของสหกรณ์

แนวโน้มของกำไรขั้นต้นโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 51.10 เมื่อเปรียบเทียบกับกำไรขั้นต้นในปี 2540

ช. แนวโน้มของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของโรงสีข้าวของสหกรณ์

แนวโน้มของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 30.51 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในปี 2540

ซ. แนวโน้มของกำไรสุทธิของโรงสีข้าวของสหกรณ์

แนวโน้มของกำไรสุทธิโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 112.56 เมื่อเปรียบเทียบกับกำไรสุทธิในปี 2540

โดยสรุปแล้ว ถึงแม้รายได้ของโรงสีข้าวของสหกรณ์จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 แต่ในขณะเดียวกันโรงสีข้าวของสหกรณ์มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เช่น ค่าใช้จ่ายในการขาย เงินเดือนและค่าจ้าง ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ ที่เพิ่มสูงขึ้นตลอดเวลาในช่วงปี 2541 ถึง 2544 เช่นกัน และเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่มากกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้รวมจึงเป็นผลให้ธุรกิจโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือมีผลประกอบการขาดทุน (ดังตาราง 4.6)

ตาราง 4.5 ผลการประกอบการตามแนวโน้มของสหกรณ์ในภาคเหนือ

(หน่วย : พันบาท)

รายการ	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544	เฉลี่ยปี 41-44
สินทรัพย์หมุนเวียน	77,452.02	94,361.23	91,700.08	84,378.75	68,339.75	84,694.95
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	21.83	18.40	8.94	-11.77	9.35
สินทรัพย์ถาวร	8,844.10	8,516.66	8,887.65	8,510.86	8,527.34	8,610.63
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	-3.70	0.49	-3.77	-3.58	-2.64
สินทรัพย์อื่น	1,035.06	1,327.03	1,252.30	507.55	332.82	854.93
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	28.21	20.99	-50.96	-67.85	-17.40
สินทรัพย์รวม	87,331.18	104,204.92	101,840.03	108,323.73	89,172.35	100,885.26
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	19.32	16.61	24.04	2.11	15.52
หนี้สินหมุนเวียน	59,271.81	74,564.24	70,517.09	78,771.81	62,429.45	71,570.65
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	25.80	18.97	32.90	5.33	20.75
หนี้สินระยะยาว	2,150.02	1,978.35	1,684.33	1,566.94	1,606.38	1,709.00
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	-7.98	-21.66	-27.12	-25.29	-20.51
หนี้สินรวม	64,542.47	78,700.78	75,185.87	82,837.87	65,922.94	75,661.87
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	21.94	16.49	28.35	2.14	17.23
ทุน	22,788.71	25,504.14	26,654.16	25,485.86	23,249.41	25,223.39
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	11.92	16.96	11.84	2.02	10.68

ที่มา: จากงบการเงิน

ตาราง 4.6 ผลการประกอบการตามแนวโน้มของโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือ

(หน่วย : พันบาท)

รายการ	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544	เฉลี่ยปี 41-44
รายได้รวม	23,328.89	25,508.74	32,774.62	19,790.38	21,053.13	24,781.72
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	9.34	40.49	-15.17	-9.76	6.23
ต้นทุนขาย	21,060.31	23,848.73	31,671.06	19,477.14	19,692.94	23,672.47
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	13.24	50.38	-7.52	-6.49	12.40
กำไรขั้นต้น	2,268.58	1,660.01	1,103.55	313.24	1,360.19	1,109.25
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	-26.83	-51.35	-86.19	-40.04	-51.10
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	974.45	1,264.29	1,233.17	1,145.49	1,444.07	1,271.75
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	29.74	26.55	17.55	48.19	30.51
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	1,294.14	395.72	-129.62	-832.25	-83.88	-162.51
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	-69.42	-110.02	-164.31	-106.48	-112.56

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาผลการประกอบการตามแนวโน้มของสหกรณ์และโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือ พบว่า ในภาพรวมสหกรณ์มีสินทรัพย์และทุนเพิ่มขึ้น แต่การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์และทุนนั้นเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของหนี้สินของสหกรณ์ โดยเฉพาะหนี้สินหมุนเวียน และการที่สหกรณ์มีหนี้สินหมุนเวียนเพิ่มขึ้นนั้นส่วนหนึ่งมาจากการที่ธุรกิจโรงสีข้าวของสหกรณ์ประสบภาวะขาดทุนจากการประกอบการนั่นเอง ซึ่งสาเหตุหลักที่ทำให้โรงสีข้าวของสหกรณ์ต้องประสบภาวะขาดทุนก็เนื่องมาจากการมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูง ดังนั้นถ้าหากสหกรณ์สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของธุรกิจโรงสีให้ลดลงได้ก็จะทำให้ผลประกอบการของธุรกิจโรงสีของสหกรณ์ดีขึ้นและจะมีผลทำให้ผลประกอบการโดยรวมของสหกรณ์ดีขึ้นเช่นกัน

2) แนวโน้มผลการประกอบการของสหกรณ์และโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน

ก. แนวโน้มของสินทรัพย์ของสหกรณ์

(1) แนวโน้มของสินทรัพย์หมุนเวียน โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 9.51 เมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์หมุนเวียนในปี 2540

(2) แนวโน้มของสินทรัพย์ถาวร โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 10.68 เมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์ถาวรในปี 2540

(3) แนวโน้มของสินทรัพย์อื่น โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 10.04 เมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์อื่นในปี 2540

(4) แนวโน้มของสินทรัพย์รวม โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 0.29 เมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์รวมในปี 2540

โดยสรุปแล้ว สินทรัพย์ทุกประเภทของสหกรณ์มีแนวโน้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2540 โดยเฉพาะในปี 2544 พบว่า สินทรัพย์ทุกประเภทมีปริมาณลดลงเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก สหกรณ์มีการนำสินทรัพย์ไปชำระหนี้สินเป็นจำนวนมากในปี 2544

ข. แนวโน้มของหนี้สินของสหกรณ์

(1) แนวโน้มของหนี้สินหมุนเวียน โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.32 เมื่อเปรียบเทียบกับหนี้สินหมุนเวียนในปี 2540

(2) แนวโน้มของหนี้สินระยะยาว โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 19.67 เมื่อเปรียบเทียบกับหนี้สินระยะยาวในปี 2540

(3) แนวโน้มของหนี้สินรวม โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 0.30 เมื่อเปรียบเทียบกับหนี้สินรวมในปี 2540

ค. แนวโน้มของทุนของสหกรณ์

การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์และหนี้สินในช่วงปี 2541 ถึง 2544 มีผลทำให้ แนวโน้มของทุนของสหกรณ์โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 – 2544 ลดลงร้อยละ 0.26

โดยสรุปแล้ว หนี้สินของสหกรณ์มีแนวโน้มที่ปรับตัวลดลงตลอดเฉลี่ยในทุกๆ ปี ตั้งแต่ปี 2541 ถึง ปี 2544 เมื่อเปรียบเทียบกับหนี้สินของสหกรณ์ในปี 2540 อันเป็นผลทำให้สินทรัพย์ของสหกรณ์โดยเฉลี่ยทุกๆ ปีมีปริมาณลดลงเช่นกัน เพราะต้องนำไปชำระหนี้สิน (ตาราง 4.7)

ง. แนวโน้มของรายได้ของโรงสีข้าวของสหกรณ์

แนวโน้มของรายได้โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.62 เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ในปี 2540

จ. แนวโน้มของต้นทุนขายของโรงสีข้าวของสหกรณ์

แนวโน้มของต้นทุนขายโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.61 เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนขายในปี 2540

ฉ. แนวโน้มของกำไรขั้นต้นของโรงสีข้าวของสหกรณ์

แนวโน้มของกำไรขั้นต้นโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 76.45 เมื่อเปรียบเทียบกับกำไรขั้นต้นในปี 2540

ช. แนวโน้มของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของโรงสีข้าวของสหกรณ์

แนวโน้มของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 32.98 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในปี 2540

ซ. แนวโน้มของกำไรสุทธิของโรงสีข้าวของสหกรณ์

แนวโน้มของกำไรสุทธิโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 133.92 เมื่อเปรียบเทียบกับกำไรสุทธิในปี 2540

โดยสรุปแล้ว ถึงแม้รายได้ของโรงสีข้าวของสหกรณ์จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 แต่ในขณะเดียวกันทั้งทางด้านต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกันและมีปริมาณการเพิ่มขึ้นที่มากกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้จึงเป็นผลให้โรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือตอนบนมีผลประกอบการขาดทุน (ตาราง 4.8)

ตาราง 4.7 ผลการประกอบการตามแนวโน้มของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน

รายการ	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544	เฉลี่ยปี 41-44
สินทรัพย์หมุนเวียน	135,460.51	131,606.82	138,668.42	132,270.15	87,748.31	122,573.42
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0	-2.84	2.37	-2.36	-35.22	-9.51
สินทรัพย์ถาวร	10,363.82	9,313.79	9,952.70	9,693.22	8,068.62	9,257.08
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0	-10.13	-3.97	-6.47	-22.15	-10.68
สินทรัพย์อื่น	867.70	1,165.06	1,336.760	437.94	182.68	780.61
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0	34.27	54.06	-49.53	-78.95	-10.04
สินทรัพย์รวม	146.69	142.09	149.96	171.95	121.06	146.26
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0	-3.14	2.23	17.22	-17.47	-0.29
หนี้สินหมุนเวียน	100,514.30	98,772.53	103,729.22	125,057.18	83,808.22	102,841.79
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0	-1.73	3.20	24.42	-16.62	2.32
หนี้สินระยะยาว	1,514.00	1,716.94	1,617.13	918.00	613.00	1,216.27
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0	13.40	6.81	-39.37	-59.51	-19.67
หนี้สินรวม	107,420.61	103,327.70	109,110.03	129,041.54	86,908.99	107,097.06
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0	-3.81	1.57	20.13	-19.09	-0.30
ทุน	39,271.49	38,757.97	40,847.86	42,912.50	34,151.23	39,167.39
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0	-1.31	4.01	9.27	-13.04	-0.26

ที่มา : จากงบการเงิน

ตาราง 4.8 ผลการประกอบการตามแนว โนมของโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน

(หน่วย : พันบาท)

รายการ	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544	เฉลี่ยปี 41-44
รายได้รวม	17,671.47	17,322.31	20,265.50	18,097.08	23,924.73	19,902.40
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	-1.98	14.68	2.41	35.39	12.62
ต้นทุนขาย	14,982.14	16,478.88	19,441.43	17,767.75	23,388.29	19,269.09
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	9.99	29.76	18.59	56.11	28.61
กำไรขั้นต้น	2,689.33	843.42	824.07	329.33	536.43	633.32
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	-68.64	-69.36	-87.75	-80.05	-76.45
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	926.010	1,180.60	1,125.34	1,339.88	1,279.77	1,231.40
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	27.49	21.53	44.69	38.20	32.98
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	1,763.32	-337.17	-301.27	-1,010.55	-743.34	-598.08
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	-119.12	-117.09	-157.31	-142.16	-133.92

ที่มา : จากสารสำรวจ

เมื่อพิจารณาผลการประกอบการตามแนวโน้มของสหกรณ์และโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน พบว่า ในภาพรวมสหกรณ์มีสินทรัพย์และทุนลดลง อันเนื่องมาจากสหกรณ์ได้มีการชำระหนี้สินเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะหนี้สินระยะยาว ประกอบกับสหกรณ์ประสบภาวะขาดทุนจากการประกอบการธุรกิจโรงสีนั่นเอง ซึ่งสาเหตุหลักที่ทำให้โรงสีข้าวของสหกรณ์ต้องประสบภาวะขาดทุนก็เนื่องมาจากการมีต้นทุนขาย และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูง ดังนั้นถ้าหากสหกรณ์สามารถควบคุมต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของธุรกิจโรงสีให้ลดลงได้ก็จะทำให้ผลประกอบการของธุรกิจโรงสีของสหกรณ์ดีขึ้นและจะมีผลทำให้ผลประกอบการโดยรวมของสหกรณ์ดีขึ้น

3) แนวโน้มผลการประกอบการของสหกรณ์และโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง

ก. แนวโน้มของสินทรัพย์ของสหกรณ์

(1) แนวโน้มของสินทรัพย์หมุนเวียน โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.89 เมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์หมุนเวียนในปี 2540

(2) แนวโน้มของสินทรัพย์ถาวร โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.04 เมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์ถาวรในปี 2540

(3) แนวโน้มของสินทรัพย์อื่น โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 19.55 เมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์อื่นในปี 2540

(4) แนวโน้มของสินทรัพย์รวม โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.51 เมื่อเปรียบเทียบกับสินทรัพย์รวมในปี 2540

โดยสรุปแล้ว สินทรัพย์ส่วนใหญ่ของสหกรณ์ เช่น สินทรัพย์หมุนเวียน สินทรัพย์ถาวร มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงมีผลทำให้สินทรัพย์ทั้งหมดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าสินทรัพย์ทั้งหมดของสหกรณ์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการที่สหกรณ์มีหนี้สินเพิ่มขึ้น

ข. แนวโน้มของหนี้สินของสหกรณ์

(1) แนวโน้มของหนี้สินหมุนเวียน โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 27.93 เมื่อเปรียบเทียบกับหนี้สินหมุนเวียนในปี 2540

(2) แนวโน้มของหนี้สินระยะยาว โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 18.50 เมื่อเปรียบเทียบกับหนี้สินระยะยาวในปี 2540

(3) แนวโน้มของหนี้สินรวม โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 23.87 เมื่อเปรียบเทียบกับหนี้สินรวมในปี 2540

ค. แนวโน้มของทุนของสหกรณ์

แนวโน้มของทุนโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 6.61 เมื่อเปรียบเทียบกับทุนในปี 2540

โดยสรุปแล้ว หนี้สินหมุนเวียนของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่หนี้สินระยะยาวมีแนวโน้มลดลง ดังนั้นการที่หนี้สินรวมเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่จึงเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของหนี้สินหมุนเวียนเป็นสำคัญ (ดังตาราง 4.9)

ง. แนวโน้มของรายได้ของโรงสีข้าวของสหกรณ์

แนวโน้มของรายได้โดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.17 เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ในปี 2540

จ. แนวโน้มของต้นทุนขายของโรงสีข้าวของสหกรณ์

แนวโน้มของต้นทุนขายโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.69 เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนขายในปี 2540

ฉ. แนวโน้มของกำไรขั้นต้นของโรงสีข้าวของสหกรณ์

แนวโน้มของกำไรขั้นต้นโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 32.03 เมื่อเปรียบเทียบกับกำไรขั้นต้นในปี 2540

ช. แนวโน้มของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของโรงสีข้าวของสหกรณ์

แนวโน้มของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 28.81 เมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในปี 2540

ซ. แนวโน้มของกำไรสุทธิของโรงสีข้าวของสหกรณ์

แนวโน้มของกำไรสุทธิโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2541 ถึง 2544 ลดลงร้อยละ 89.38 เมื่อเปรียบเทียบกับกำไรขาดทุนสุทธิในปี 2540

โดยสรุปแล้ว ถึงแม้รายได้จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ในขณะเดียวกันต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานก็เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่มากกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้รวม จึงเป็นผลให้ธุรกิจโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรในภาคเหนือตอนล่างมีผลประกอบการขาดทุน (ดังตาราง 4.10)

ตาราง 4.9 ผลการประกอบการตามแนวโน้มของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง

(หน่วย : พันบาท)

รายการ	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544	เฉลี่ยปี 41-44
สินทรัพย์หมุนเวียน	48,447.77	67,273.52	57,541.29	46,065.64	59,517.68	57,599.53
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	38.86	18.77	-4.92	22.85	18.89
สินทรัพย์ถาวร	8,084.24	7,936.93	8,113.07	7,564.96	8,735.85	8,087.70
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	-1.82	0.36	-6.42	8.06	0.04
สินทรัพย์อื่น	1,118.74	1,444.83	1,190.87	563.24	401.07	900.00
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	29.15	6.45	-49.65	-64.15	-19.55
สินทรัพย์รวม	57,650.75	76,655.29	66,845.23	57,419.48	74,677.86	68,899.46
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	32.96	15.95	-0.40	29.53	19.51
หนี้สินหมุนเวียน	38,650.57	56,958.20	46,362.81	41,743.52	52,711.83	49,444.09
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	47.37	19.95	8.00	36.38	27.93
หนี้สินระยะยาว	2,468.04	2,168.47	1,733.21	2,086.09	2,057.92	2,011.42
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	-12.14	-29.77	-15.48	-16.62	-18.50
หนี้สินรวม	43,103.40	60,790.30	50,513.76	45,874.94	56,383.82	53,390.70
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	41.03	17.19	6.43	30.81	23.87
ทุน	14,547.35	15,864.99	16,331.47	11,544.54	18,294.04	15,508.76
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	9.06	12.26	-20.64	25.76	6.61

ที่มา : จากการสำรวจ

ตาราง 4.10 ผลการประกอบการตามแนวโน้มของโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง

(หน่วย : พันบาท)

รายการ	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544	เฉลี่ยปี 41-44
รายได้รวม	26,157.61	31,462.51	41,872.15	21,145.02	19,747.86	28,556.89
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	20.28	60.08	-19.16	-24.50	9.17
ต้นทุนขาย	24,099.39	29,208.62	40,565.34	20,844.66	18,013.23	27,157.96
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	21.20	68.33	-13.51	-25.25	12.69
กำไรขั้นต้น	2,058.21	2,253.89	1,306.81	300.36	1,734.63	1,398.92
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	9.51	-36.51	-85.41	-15.72	-32.03
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	998.67	1,325.15	1,311.59	989.98	1,518.75	1,286.37
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	32.69	31.33	-0.87	52.08	28.81
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	1,059.55	928.74	-4.78	-689.62	215.88	112.55
อัตราการเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับปี 2540	0.00	-12.35	-100.45	-165.09	-79.63	-89.38

ที่มา : จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาผลการประกอบการตามแนวโน้มของสหกรณ์และโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ในภาพรวม สหกรณ์มีสินทรัพย์และทุนเพิ่มขึ้น แต่การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์และทุนนั้นเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของหนี้สินของสหกรณ์ โดยเฉพาะหนี้สินหมุนเวียน และการที่สหกรณ์มีหนี้สินหมุนเวียนเพิ่มขึ้นนั้นส่วนหนึ่งมาจากการที่ธุรกิจโรงสีข้าวของสหกรณ์ประสบภาวะขาดทุนจากการประกอบการนั่นเอง ซึ่งสาเหตุหลักที่ต้องประสบภาวะขาดทุน คือ มีต้นทุนขาย และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูง ดังนั้นถ้าหากสหกรณ์สามารถควบคุมต้นทุนขายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของธุรกิจโรงสีให้ลดลงได้ก็จะทำให้ผลประกอบการของธุรกิจโรงสีของสหกรณ์ดี

โดยสรุปแล้วสินทรัพย์รวม หนี้สินรวม และทุนทั้งหมดของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบนมีแนวโน้มลดลงในสัดส่วนที่น้อยกว่าแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ หนี้สินรวม และทุนทั้งหมดของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง จึงเป็นผลให้ในภาพรวมของสหกรณ์ทั้งภาคเหนือมีแนวโน้มของสินทรัพย์รวม หนี้สินรวม และทุนทั้งหมดเพิ่มขึ้น

สำหรับแนวโน้มของรายได้ของโรงสีข้าวสหกรณ์ทั้งในภาคเหนือตอนบนและภาคเหนือตอนล่างต่างก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน แต่ถึงแม้ว่ารายได้จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นกลับพบว่าโรงสีข้าวของสหกรณ์ทั้งภาคเหนือตอนบนและตอนล่างต่างมีแนวโน้มของกำไรสุทธิลดลง ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีแนวโน้มของกำไรสุทธิลดลงคือต้นทุนขายที่มีปริมาณและแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นสูงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะแนวโน้มต้นทุนขายของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน ดังนั้นในภาพรวมของโรงสีข้าวสหกรณ์ในภาคเหนือทั้งหมดจึงมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของรายได้ กำไรสุทธิ ต้นทุนขาย และอื่นๆ ที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของโรงสีข้าวสหกรณ์ทั้งภาคเหนือตอนบนและตอนล่าง

4.2.2 องค์ประกอบทางการเงินของสหกรณ์และโรงสีข้าวของสหกรณ์

องค์ประกอบทางการเงินของสหกรณ์ในที่นี้ คือ การวิเคราะห์งบการเงินโดยใช้วิธีย่อยส่วนตามแนวคิด โดยเป็นการลดตัวเลขของแต่ละรายการในงบดุลและงบกำไร(ขาดทุน)ให้เป็นอัตราร้อยละของสินทรัพย์รวม และอัตราร้อยละของหนี้สินและทุน ซึ่งจะเน้นให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในส่วนผลสมหรือโครงสร้างของงบดังกล่าว

1) องค์กรประกอบทางการเงินของสหกรณ์และโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือ

ตั้งแต่ปี 2540 ถึง 2544 พบว่า สหกรณ์มีสินทรัพย์หมุนเวียนคิดเป็นร้อยละ 88.64 90.57 90.03 77.93 และ 76.65 ของสินทรัพย์ทั้งหมด ตามลำดับ ซึ่งในสินทรัพย์หมุนเวียนมีลูกหนี้ เป็นองค์ประกอบที่มีสัดส่วนสูงที่สุด

เมื่อพิจารณาทางด้านหนี้สินและทุนของสหกรณ์ของสหกรณ์ พบว่า ตั้งแต่ปี 2540 ถึง 2544 สหกรณ์มีปริมาณของหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 73.86 75.54 73.84 76.45 และ 73.92 ของหนี้สินและทุนของสหกรณ์ทั้งหมด ทางด้านทุนของสหกรณ์ตั้งแต่ปี 2540 ถึง 2544 พบว่า สหกรณ์มีทุนคิดเป็นร้อยละ 26.14 24.46 26.16 23.55 และ 26.08 ของหนี้สินและทุนของสหกรณ์ทั้งหมด ซึ่งถ้าหากพิจารณาทั้งทางด้านหนี้สินและทุนของสหกรณ์ไปพร้อมๆ กัน พบว่า สหกรณ์มีปริมาณหนี้สินที่สูงกว่าปริมาณของทุนเป็นอย่างมาก ดังนั้น สหกรณ์ควรระมัดระวังในการควบคุมบริหารจัดการหนี้สินของ สหกรณ์เป็นพิเศษ เพราะหนี้สินเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสหกรณ์เป็นอย่างมาก (ดังตาราง 4.11)

สำหรับทางด้านกำไรขาดทุนสุทธิของ โรงสีข้าวของสหกรณ์ พบว่า ในปี 2540 และ 2541 โรงสีข้าวของสหกรณ์มีกำไรคิดเป็นร้อยละ 5.55 และ 1.55 ของรายได้รวมทั้งหมด ตามลำดับ แต่หลังจากนั้นในปี 2542 ปี 2543 และ ปี 2544 โรงสีข้าวของสหกรณ์ประสบผลขาดทุนคิดเป็นร้อยละ 0.40, 4.21 และ 0.40 ของรายได้ทั้งหมด โดยสาเหตุที่ทำให้โรงสีข้าวของสหกรณ์ประสบผลขาดทุนอันเนื่องมาจากการมีต้นทุนขายเป็นจำนวนมาก (ดังตาราง 4.12)

2) องค์กรประกอบทางการเงินของสหกรณ์และโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือ

ตอนบน

ตั้งแต่ปี 2540 ถึง 2544 พบว่า สหกรณ์มีสินทรัพย์หมุนเวียนคิดเป็นร้อยละ 92.25 92.72 92.44 76.99 และ 72.55 ของสินทรัพย์ทั้งหมด ตามลำดับ ซึ่งในสินทรัพย์หมุนเวียนมีลูกหนี้ เป็นองค์ประกอบที่มีสัดส่วนสูงที่สุด ดังนั้นสหกรณ์ควรระมัดระวังทางด้านสภาพคล่อง และความเสียหายจากหนี้สูญเป็นพิเศษ

ตาราง 4.11 องค์ประกอบทางการเงินของสหกรณ์ในภาคเหนือ

องค์ประกอบทางการเงิน	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544
สินทรัพย์หมุนเวียน					
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	10.81	5.61	9.08	11.42	8.97
ลูกหนี้	60.91	59.99	60.05	41.40	43.42
โครงการเชื่อมโยงและอื่นๆ	4.16	14.98	6.94	5.50	5.48
สินค้าคงเหลือ	5.46	4.76	5.95	4.92	9.58
วัสดุคงเหลือ	0.24	0.17	0.23	0.30	0.33
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	7.07	5.06	7.78	14.39	8.88
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	88.64	90.57	90.03	77.93	76.65
เงินลงทุนระยะยาว	-	-	-	0.56	0.57
ลูกหนี้ระยะยาว	-	-	-	13.20	12.65
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	10.18	8.18	8.73	7.86	9.56
สินทรัพย์อื่น	1.18	1.25	1.24	0.45	0.57
รวมสินทรัพย์	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
หนี้สินหมุนเวียน					
เจ้าหนี้การค้า	2.39	4.56	4.38	2.67	2.01
เงินรับฝาก	23.53	17.76	22.22	26.25	25.99
โครงการเชื่อมโยง และอื่นๆ	2.82	12.61	3.02	2.60	2.74
หนี้สินหมุนเวียนอื่นๆ	39.10	36.67	39.64	41.20	39.25
รวมหนี้สินหมุนเวียน	67.83	71.60	69.26	72.72	69.99
หนี้สินระยะยาว	2.46	1.90	1.65	1.45	1.80
หนี้สินอื่น	3.57	2.04	2.93	2.28	2.13
รวมหนี้สิน	73.86	75.54	73.84	76.45	73.92
ทุนของสหกรณ์					
ทุนเรือนหุ้น	14.98	14.77	16.14	15.19	16.62
เงินสำรอง	4.25	4.50	5.27	4.58	4.32
ทุนสะสมตามข้อบังคับ	3.37	2.67	2.91	2.81	3.29
กำไร(ขาดทุน)สุทธิประจำปี	3.54	2.56	1.83	0.95	1.82
รวมทุนของสหกรณ์	26.14	24.46	26.16	23.55	26.08
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : จากการคำนวณ

ตาราง 4.12 องค์ประกอบทางการเงินของโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือ

องค์ประกอบทางการเงิน	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544
รายได้รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ต้นทุนขาย	90.28	93.49	96.63	98.42	93.54
กำไรขั้นต้น	9.72	6.51	3.37	1.58	6.46
ค่าใช้จ่ายในการขาย	0.31	0.32	0.21	0.38	0.57
เงินเดือนและค่าจ้าง	0.57	0.50	0.35	0.58	0.46
ค่าซ่อมแซม	0.01	0.04	0.13	0.11	0.41
ค่าเสื่อมราคา	0.85	0.79	0.59	1.10	1.20
อื่นๆ	2.43	3.31	2.49	3.62	4.22
รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	4.18	4.96	3.76	5.79	6.86
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	5.55	1.55	(0.40)	(4.21)	(0.40)

ที่มา : จากการคำนวณ

เมื่อพิจารณาทางด้านหนี้สินและทุนของสหกรณ์ พบว่า ตั้งแต่ปี 2540 ถึง 2544 สหกรณ์มีปริมาณของหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 73.24 72.74 72.79 75.00 และ 71.78 ของหนี้สินและทุนของ สหกรณ์ทั้งหมด ทางด้านทุนของสหกรณ์ตั้งแต่ปี 2540 – 2544 พบว่า สหกรณ์มีทุนคิดเป็นร้อยละ 26.76 27.26 27.21 25.00 และ 28.22 ของหนี้สินและทุนของสหกรณ์ทั้งหมด ซึ่งถ้าหากพิจารณาทั้งทางด้านหนี้สินและทุนของสหกรณ์ไปพร้อมๆ กัน พบว่า สหกรณ์มีปริมาณหนี้สินที่สูงกว่าปริมาณของทุนเป็นอย่างมาก ดังนั้น สหกรณ์ควรระมัดระวังในการควบคุมบริหารจัดการหนี้สินของ สหกรณ์เป็นพิเศษ เพราะหนี้สินเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสหกรณ์เป็นอย่างมาก (ดังตาราง 4.13)

สำหรับทางด้านกำไรขาดทุนสุทธิของโรงสีข้าวของสหกรณ์ พบว่า ในปี 2540 และ 2544 สหกรณ์มีกำไรคิดเป็นร้อยละ 9.98 และ 3.11 ของรายได้รวมทั้งหมด ตามลำดับ ส่วนปี 2541 2542 และ ปี 2543 โรงสีข้าวของสหกรณ์ประสบผลขาดทุนคิดเป็นร้อยละ 1.95 1.49 และ 5.58 ของรายได้รวมทั้งหมด โดยสาเหตุที่ทำให้โรงสีข้าวของสหกรณ์ประสบผลขาดทุนอันเนื่องมาจากการมีต้นทุนขายเป็นจำนวนมาก (ดังตาราง 4.14)

ตาราง 4.13 องค์ประกอบทางการเงินของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน

องค์ประกอบทางการเงิน	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544
สินทรัพย์หมุนเวียน					
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	10.46	3.91	7.79	9.43	6.82
ลูกหนี้	68.08	70.17	64.39	40.34	41.52
โครงการเชื่อมโยงและอื่นๆ	0.01	8.35	6.00	3.86	3.42
สินค้าคงเหลือ	3.74	3.72	4.35	5.11	8.49
วัสดุคงเหลือ	0.25	0.17	0.22	0.27	0.33
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	9.71	6.40	9.70	17.97	11.96
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	92.25	92.72	92.44	76.99	72.55
เงินลงทุนระยะยาว	-	-	-	0.50	0.50
ลูกหนี้ระยะยาว	-	-	-	16.66	20.20
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	7.16	6.46	6.67	5.60	6.60
สินทรัพย์อื่น	0.59	0.82	0.89	0.25	0.15
รวมสินทรัพย์	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
หนี้สินหมุนเวียน					
เจ้าหนี้การค้า	2.79	2.75	2.51	1.64	0.67
เงินรับฝาก	31.85	22.35	27.13	30.96	35.55
โครงการเชื่อมโยง และอื่นๆ	0.31	6.16	3.79	0.67	1.71
หนี้สินหมุนเวียนอื่นๆ	33.53	38.30	35.78	39.48	31.32
รวมหนี้สินหมุนเวียน	68.48	69.53	69.20	72.70	69.23
หนี้สินระยะยาว	1.09	1.21	1.08	0.52	0.51
หนี้สินอื่น	3.67	2.00	2.51	1.78	2.04
รวมหนี้สิน	73.24	72.74	72.79	75.00	71.78
ทุนของสหกรณ์					
ทุนเรือนหุ้น	14.70	16.47	16.42	15.29	17.08
เงินสำรอง	4.95	5.31	5.60	5.45	5.20
ทุนสะสมตามข้อบังคับ	4.40	3.00	3.01	2.74	4.08
กำไร(ขาดทุน)สุทธิประจำปี	2.71	2.53	2.21	1.50	1.85
รวมทุนของสหกรณ์	26.76	27.26	27.21	25.00	28.22
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : จากการคำนวณ

ตาราง 4.14 องค์กรประกอบทางการเงินของโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน

องค์กรประกอบทางการเงิน	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544
รายได้รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ต้นทุนขาย	84.78	95.13	95.93	98.18	97.76
กำไรขั้นต้น	15.22	4.87	4.07	1.82	2.24
ค่าใช้จ่ายในการขาย	0.35	0.32	0.40	0.34	0.38
เงินเดือนและค่าจ้าง	1.10	0.86	0.71	0.62	0.28
ค่าซ่อมแซม	0.01	0.06	0.06	0.10	0.17
ค่าเสื่อมราคา	1.49	1.13	0.73	0.92	0.31
อื่นๆ	2.29	4.43	3.65	5.42	4.21
รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	5.24	6.82	5.55	7.40	5.35
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	9.98	(1.95)	(1.49)	(5.58)	3.11

ที่มา : จากการคำนวณ

3) องค์กรประกอบทางการเงินของสหกรณ์และโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง

ตั้งแต่ปี 2540 ถึง 2544 พบว่า สหกรณ์มีสินทรัพย์หมุนเวียนคิดเป็นร้อยละ 84.05 87.67 86.10 80.18 และ 79.68 ของสินทรัพย์ทั้งหมด ตามลำดับ ซึ่งในสินทรัพย์หมุนเวียนมีลูกหนี้เป็นองค์กรประกอบที่มีสัดส่วนสูงที่สุด ดังนั้นสหกรณ์ควรระมัดระวังทางด้านสภาพคล่อง และความเสี่ยงจากหนี้สูญเป็นพิเศษ

เมื่อพิจารณาทางด้านหนี้สินและทุนของสหกรณ์ พบว่า ตั้งแต่ปี 2540 ถึง 2544 สหกรณ์มีปริมาณของหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 74.76 79.32 75.55 79.91 และ 75.49 ของหนี้สินและทุนของสหกรณ์ทั้งหมด ทางด้านทุนของสหกรณ์ตั้งแต่ปี 2540 ถึง 2544 พบว่า สหกรณ์มีทุนคิดเป็นร้อยละ 25.24 20.68 24.45 20.09 และ 24.51 ของหนี้สินและทุนของสหกรณ์ทั้งหมด ซึ่งถ้าหากพิจารณาทั้งทางด้านหนี้สินและทุนของสหกรณ์ไปพร้อมๆ กัน พบว่า สหกรณ์มีปริมาณหนี้สินที่สูงกว่าปริมาณของทุนเป็นอย่างมาก ดังนั้น สหกรณ์ควรระมัดระวังในการควบคุมบริหารจัดการหนี้สินของสหกรณ์เป็นพิเศษ เพราะหนี้สินเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสหกรณ์เป็นอย่างมาก (ดังตาราง 4.15)

ตาราง 4.15 องค์ประกอบทางการเงินของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง

องค์ประกอบทางการเงิน	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544
สินทรัพย์หมุนเวียน					
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	11.25	7.90	11.18	16.19	10.55
ลูกหนี้	51.79	46.28	52.98	43.93	44.82
โครงการเชื่อมโยงและอื่นๆ	9.43	23.91	8.47	9.43	7.00
สินค้าคงเหลือ	7.66	6.15	8.56	4.46	10.38
วัสดุคงเหลือ	0.21	0.18	0.25	0.35	0.32
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	3.70	3.25	4.65	5.82	6.61
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	84.05	87.67	86.10	80.18	79.68
เงินลงทุนระยะยาว					
ลูกหนี้ระยะยาว	-	-	-	0.68	0.61
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์	14.02	10.35	12.14	13.23	11.89
สินทรัพย์อื่น	1.93	1.98	1.76	0.98	0.73
รวมสินทรัพย์	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
หนี้สินหมุนเวียน					
เจ้าหนี้การค้า	1.87	7.01	7.43	5.15	2.99
เงินรับฝาก	12.94	11.56	14.20	15.00	18.95
โครงการเชื่อมโยงและอื่นๆ	6.01	21.30	1.77	7.19	3.50
หนี้สินหมุนเวียนอื่นๆ	46.19	34.47	45.96	45.31	45.10
รวมหนี้สินหมุนเวียน	67.02	74.34	69.36	72.66	70.54
หนี้สินระยะยาว	4.28	2.83	2.59	3.63	2.75
หนี้สินอื่น	3.46	2.15	3.60	3.62	2.20
รวมหนี้สิน	74.76	79.32	75.55	79.91	75.49
ทุนของสหกรณ์					
ทุนเรือนหุ้น	15.21	12.48	15.68	14.95	16.28
เงินสำรอง	3.37	3.41	4.73	2.50	3.67
ทุนสะสมตามข้อบังคับ	2.06	2.22	2.74	2.99	2.71
กำไร(ขาดทุน)สุทธิประจำปี	4.60	2.60	1.22	-0.36	1.80
รวมทุนของสหกรณ์	25.24	20.68	24.45	20.09	24.51
รวมหนี้สินและทุนของสหกรณ์	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : จากการคำนวณ

สำหรับทางด้านกำไรขาดทุนสุทธิของโรงสีข้าวของสหกรณ์ พบว่า ในปี 2540 และ 2541 สหกรณ์มีกำไรคิดเป็นร้อยละ 4.05 และ 2.95 ของรายได้ทั้งหมด ตามลำดับ แต่หลังจากนั้นในปี 2542 2543 และ ปี 2544 โรงสีข้าวของสหกรณ์ประสบผลขาดทุนคิดเป็นร้อยละ 0.01 3.26 และ 1.09 ของรายได้รวมทั้งหมด โดยสาเหตุที่ทำให้โรงสีข้าวของสหกรณ์ประสบผลขาดทุนอันเนื่องมาจากการที่สหกรณ์มีต้นทุนขายเป็นจำนวนมาก (ดังตาราง 4.16)

ตาราง 4.16 องค์ประกอบทางการเงินของโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง

องค์ประกอบทางการเงิน	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544
รายได้รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ต้นทุนขาย	92.13	92.84	96.88	98.58	91.22
กำไรขั้นต้น	7.87	7.16	3.12	1.42	8.78
ค่าใช้จ่ายในการขาย	0.30	0.32	0.14	0.40	0.67
เงินเดือนและค่าจ้าง	0.40	0.35	0.22	0.55	0.56
ค่าซ่อมแซม	0.02	0.02	0.16	0.12	0.54
ค่าเสื่อมราคา	0.63	0.65	0.54	1.22	1.69
อื่นๆ	2.47	2.86	2.07	2.39	4.23
รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	3.82	4.21	3.13	4.68	7.69
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	4.05	2.95	(0.01)	(3.26)	(1.09)

ที่มา : จากการคำนวณ

โดยสรุปแล้วพบว่าองค์ประกอบทางการเงินทางด้านสินทรัพย์ของสหกรณ์ นั้นปรากฏว่า ในช่วงปี 2540 – 2542 สหกรณ์ในภาคเหนือตอนบนมีองค์ประกอบของสินทรัพย์เป็นสินทรัพย์หมุนเวียนในสัดส่วนที่สูงกว่าสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง แต่หลังจากนั้นในปี 2543 – 2544 กลับปรากฏว่าสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่างมีสินทรัพย์หมุนเวียนเป็นองค์ประกอบของสินทรัพย์ของสหกรณ์ที่สูงกว่าสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน โดยสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นเพราะในช่วงปี 2543 – 2544 นั้นสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบนมีลูกหนี้ระยะยาวเพิ่มขึ้นมากกว่าการเพิ่มขึ้นของลูกหนี้ระยะยาวในสหกรณ์ภาคเหนือตอนล่าง ส่วนองค์ประกอบทางการเงินทางด้านหนี้สินนั้น เมื่อพิจารณาแล้วปรากฏว่าองค์ประกอบหลักๆ ของหนี้สิน เช่น หนี้สินหมุนเวียน ของทั้งสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบนและภาคเหนือตอนล่างนั้น ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ก็มีในรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันบ้าง เช่น เงินรับฝากที่พบว่าในสหกรณ์ภาคเหนือตอนล่างมีปริมาณเงินรับฝาก

เป็นองค์ประกอบของหนี้สินในสัดส่วนที่น้อยกว่าเงินรับฝากของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน ในทางตรงกันข้ามสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่างมีปริมาณของหนี้สินระยะยาวสูงกว่าหนี้สินระยะยาวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบน เป็นต้น และทางด้านทุนของสหกรณ์นั้นพบว่า สหกรณ์ในภาคเหนือตอนบนมีทุนเป็นองค์ประกอบในส่วนของหนี้สินและทุนที่สูงกว่าสหกรณ์ในภาคเหนือตอนล่าง

สำหรับในส่วนสุดท้าย คือ องค์ประกอบทางการเงินทางด้านรายได้ กำไรสุทธิ ต้นทุนขาย และอื่นๆ พบว่า ทั้งโรงสีข้าวของสหกรณ์ในภาคเหนือตอนบนและภาคเหนือตอนล่างไม่มีความแตกต่างกันมากนัก โดยมีต้นทุนขายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและมีปริมาณที่สูงที่สุดของรายได้ของโรงสีข้าวสหกรณ์อยู่ในช่วงร้อยละ 80 ถึงมากกว่าร้อยละ 90 ของรายได้ทั้งหมดของโรงสีข้าวสหกรณ์